

О. В. Назаренко,
д. е. н., доцент, професор кафедри економічного контролю та аудиту,
Сумський національний аграрний університет, м. Суми
ORCID ID: 0000-0001-7546-174X

DOI: 10.32702/2306-6814.2019.11.5

АУДИТ ЛОГІСТИЧНОГО СЕГМЕНТУ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА: СКЛАДОВІ ЕЛЕМЕНТИ ТА ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ

O. Nazarenko,
Doctor of Economic Sciences, Professor of the Department
of Economic Control and Audit, Sumy National Agrarian University, Sumy

AUDIT OF THE LOGISTICS SEGMENT OF ENTERPRISE'S ACTIVITIES: COMPONENTS AND PRIORITIES

Формування логістики як концепції, необхідність відповідати сучасним вимогам управління спонукає до становлення та розвитку окремого напрямку аудиту — аудиту логістичної діяльності підприємства.

Метою дослідження є обґрунтування доцільності застосування, розкриття сутності та визначення можливих векторів розвитку аудиту логістичного сегменту діяльності підприємства в сучасних бізнес-умовах.

Аудит логістичного сегмента діяльності підприємства виступає ефективним інструментом постійного вдосконалення окремих компонентів логістичних процесів. Місією цього напрямку аудиту є підтримка логістичних рішень, які приймаються на підприємстві.

Створення бази даних є вихідною результативною інформацією, яка може бути використана для оцінки окремих складових операційної логістичної системи, що сприятиме ідентифікації можливості оптимізації їх продуктивності.

Аудит логістичного сегменту — це метод комплексної та незалежної діагностики функціональності логістичної системи підприємства. Детермінативна стратегія, тактика та план зняття дефіциту наявних товарно-матеріальних цінностей виступає частиною цього напрямку аудиту та подальшого вдосконалення логістичної системи.

Запровадження нових технологій в організації бізнесу вимагає від компаній переосмислення власної логістичної стратегії для підвищення власної конкурентоспроможності. Для вирішення вищезначених питань, слід провести аудит функціонування логістичного сегменту господарюючого суб'єкта. В статті ідентифіковано інформаційне забезпечення ситуаційного аналізу та окремі його компоненти.

Імплементация технології LFA виступає ефективним засобом оптимізації. Використання її переваг дозволить скоротити час розробки і впровадження інновацій у сфері логістики підприємства.

Ухвалені на підставі звіту аудитора попередні рішення і рекомендації мають виступити основою для детального аналізу з боку топ-менеджменту підприємства, інвесторів і кредиторів. Виважені та фінансово обґрунтовані управлінські рішення, спрямовані на вдосконалення логістичної системи, дозволять мінімізувати логістичні ризики та сприятимуть зростанню конкурентоспроможності підприємства.

Formation of logistics as a concept, the need to meet modern management requirements encourages the establishment and development of a separate audit direction — the audit of the logistics of the enterprise.

The purpose of the research is to substantiate the expediency of application, disclosure of the essence and determination of possible vectors for the development of an audit of the logistics segment of the enterprise in modern business conditions.

Audit of the logistics segment of the enterprise is an effective tool for the continuous improvement of individual components of logistics processes. The mission of this audit is to support logistic decisions made at the enterprise.

Creating a database is the initial productive information that can be used to assess the individual components of the operating logistics system, which will help identify opportunities to optimize their performance.

The audit of the logistics segment is a method of complex and independent diagnostics of the functionality of the enterprise logistics system. Determinative strategy, tactics and a plan to eliminate the shortage of existing inventory items is a part of this audit line and further improvement of the logistics system.

The introduction of new technologies in business organization requires companies to rethink their own logistics strategy to increase their own competitiveness. To address the above issues, the operation of the logistics segment of an economic entity should be audited. The article identifies the information support of the situational analysis and its individual components.

The implementation of LFA technology is an effective optimization tool. Using its advantages will reduce the time for developing and implementing innovations in the field of enterprise logistics.

The previous decisions and recommendations made on the basis of the auditor's report should form the basis for a detailed analysis by the top management of the enterprise, investors and creditors. Well-balanced and financially sound management decisions aimed at improving the logistics system will minimize the logistical risks and help increase the competitiveness of the enterprise.

Ключові слова: аудит, бізнес-процес, логістика, логістичний сегмент, логістична стратегія.

Key word: audit, business process, logistics, logistics segment, logistics strategy.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Сучасні вектори розвитку економіки зумовлюють концентрацію уваги стейкхолдерів на окремих економічно однорідних елементах фінансово-господарської діяльності підприємств. Серед таких складових доцільно виокремити логістичний сегмент. Формування логістики як концепції, необхідність відповідати сучасним вимогам управління спонукає до становлення та розвитку окремого напрямку аудиту — аудиту логістичної діяльності підприємства. Таким чином, актуальності набуває розробка теоретичних, прикладних аспектів такого виду діяльності, що уможливить оптимізацію процесу проведення аудиту логістичного сегменту діяльності окремого підприємства.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Теоретичні аспекти аудиту логістичної діяльності господарюючих суб'єктів знайшли відображення в наукових доробках закордонних та вітчизняних науковців: Д. Бауерсокса, Л.П. Дорохової, А.Г. Загороднього, Є.В. Крикавського, М. Кристофера, Б. Крокера, К. Лайсонса, Р.Р. Ларіної, З.М. Мнушко, М.А. Окландера, Д. Уотерса, Н.І. Чухрай та інших.

При цьому слід визнати, що у працях вищезазначених науковців розкрито не в повній мірі питання комплексного поєднання аудиту та концепції логістики. Цей факт вимагає формування теоретичних та прикладних засад аудиту логістичної діяльності підприємств в якості пріоритетного напрямку.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою дослідження є обґрунтування доцільності застосування, розкриття сутності, ідентифікація складових елементів та визначення можливих векторів розвитку аудиту логістичного сегменту діяльності підприємства в сучасних бізнес-умовах.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Відповідно до Закону України "Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність" до аудиторських послуг відносять: аудит, огляд фінансової звітності, консолідованої фінансової звітності, виконання завдань з іншого надання впевненості та інші професійні послуги, що надаються відповідно до міжнародних стандартів аудиту.

Окрім зовнішнього, на сьогоднішній день, на кожному підприємстві функціонує внутрішній контроль. Посадові особи підприємства (керівник, головні спеціалісти, керівники підрозділів) постійно його проводять. Цей вид контролю умовно можна розбити на попередній, поточний та наступний. Найбільш вагомим джерелом інформації для внутрішньогосподарського користування вважається бухгалтерський облік. Тобто бухгалтерський облік (його контрольна функція) виступає однією з форм внутрішнього контролю [1].

Враховуючи характер співвідношення маркетингу і логістики, можна стверджувати, що ефективність маркетингу впливає на ефективність логістики. І навпаки. Ефективність логістики обумовлює ефективність мар-

Рис. 1. Окремі компоненти аудиту логістичного сегменту господарюючого суб'єкта

кетингу. Тому конкурентоспроможність підприємства безпосередньо пов'язана з питаннями удосконалення маркетингової та логістичної діяльності. Вони повинні знаходитися під постійним контролем фахівців. Аудит маркетингу і логістики слід прирівняти за значенням до аудиту бухгалтерського обліку [3].

Фінансова стійкість кожного господарюючого суб'єкта в майбутньому буде залежати від здатності управляти змінами. Тому кожна компанія має вивчати та аналізувати ефективність логістичних процесів. При цьому аудит логістики може бути дуже корисним інструментом.

Б. Крокер зазначає, що логістичний аудит повинен надавати інформацію про можливості та напрями вдосконалення поточної ситуації в логістичній системі підприємства та в обсязі процесів, реалізованих у даній системі. Видані рекомендації повинні вказувати на процеси, в яких можна зменшити або оптимізувати витрати на логістику, підвищити якість обслуговування клієнтів (внутрішні та зовнішні) компанії та прискорити потоки в логістичній системі підрозділу, пов'язані зі зниженням рівня запасів [4].

Аудит логістичного сегмента діяльності підприємства виступає ефективним інструментом постійного вдосконалення окремих компонентів логістичних процесів. Принциповою метою цього напряму аудиту є підтримка логістичних рішень, які приймаються на підприємстві. На відміну від інших логістичних інструментів, які також сприяють прийняттю рішень, аудит переймає додатково завдання діагностичного аналізу, який може мати відношення як до цілого ланцюга поставок, так і до певних його складових. Створення бази даних є вихідною результативною інформацією, яка може бути використана для оцінки окремих складових операційної логістичної системи, що сприятиме ідентифікації можливості оптимізації їх продуктивності.

Аудит логістичного сегменту — це метод комплексної та незалежної діагностики функціональності логістичної системи підприємства. Детермінативна страте-

гія, тактика та план зняття дефіциту наявних товарно-матеріальних цінностей виступає частиною цього напряму аудиту та подальшого вдосконалення логістичної системи.

За сучасних умов господарювання, беззаперечної актуальності набуває формування релевантного інформаційного забезпечення стейкхолдерів щодо логістичної складової витрат, коректної ідентифікації, оцінювання, дослідження та аналізу у межах загальної суми витрат окремого господарюючого суб'єкта. Чітка класифікація такого виду витрат сприятиме процесу формування якісного управління ними. Логістична система повинна мати чітко визначений перелік елементів, які зможуть бути оцінені за певними індикаторами. Виокремлення та оцінка даних індикаторів дозволить ідентифікувати проблемні складові логістичної компоненти сучасного підприємства. Враховуючи високу питому вагу логістичних витрат, у межах окремих суб'єктів господарювання, доцільно створити центри їх формування, серед яких, як виокремлену одиницю, слід ідентифікувати логістичний сегмент (логістичний центр, відділ логістики, тощо) [2].

До основних принципів логістичного аудиту слід віднести: об'єктивність (відображає об'єктивні факти, які є актуальними під час проведення аудиту); конфіденційність комерційної інформації; комерційна незалежність аудитора (відсутність зв'язку аудитора з третьою особою, яка може скористатися будь-якими результатами аудиту); професійна незалежність аудитора (аудитор не може бути працівником досліджуваної компанії); циклічність (при повторній перевірці необхідно забезпечити порівнянність результатів); контроль результатів (підсумковий звіт про виконану аудиторську перевірку має бути перевірений у змістовному та формальному аспекті).

Вимоги клієнтів у сфері логістики носять турбулентний характер. Запровадження нових технологій в організації бізнесу вимагає від компаній переосмислення логістичної стратегії для підвищення власної конку-

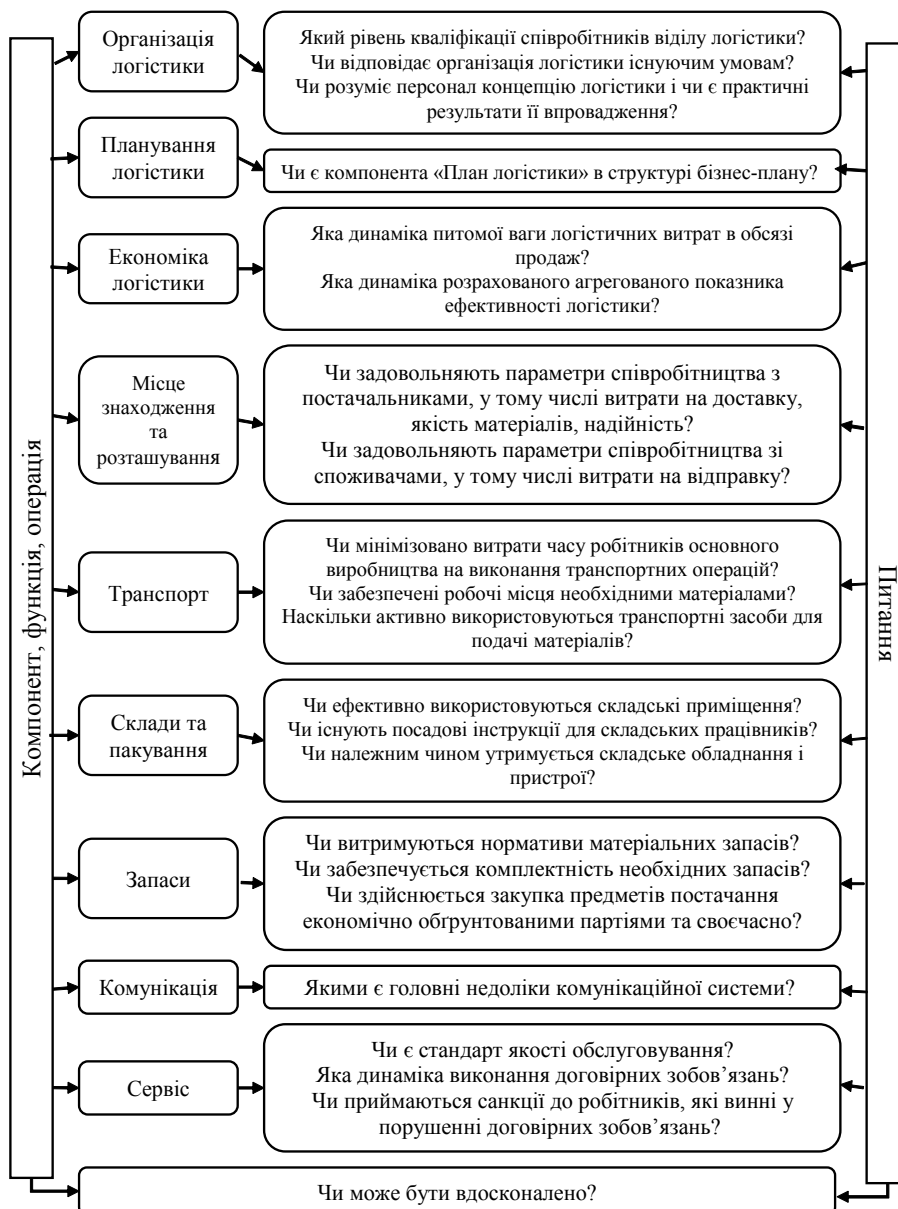

Рис. 2. Інформаційне забезпечення ситуаційного аналізу під час аудиту логістичного сегменту підприємства

рентоспроможності. За даних обставин, підлягають вирішенню логістами такі важливі питання: розташування та оптимальна кількість розподільних центрів; співвідношення між обсягом запасів і рівнем обслуговування кожного центру; обрання маршрутів та типів транспортних засобів; імплементація новітніх технологій обробки даних.

Для вирішення вищезначених питань, слід провести аудит функціонування логістичного сегменту господарюючого суб'єкта, окремі його компоненти представлено на рисунку 1.

Перелік питань ситуаційного аналізу, які доцільно висвітлити при проведенні аудиту стану логістичного сегменту підприємства представлено на рисунку 2.

Для оцінки роботи кожного компоненту логістичної системи використовують відповідні індикатори. Наприклад, для комплексного аналізу різних напрямів роботи складського господарства можна використати такі показники що характеризують:

— інтенсивність роботи складів (вантажобіг, коефіцієнт нерівномірності завантаження складів, інтенсивність проходження вантажів через склад та ін.);

— ефективність використання складських приміщень (місткість складу, корисна площа складу, коефіцієнт використання місткості, вантажонапруженість складу тощо);

— ефективність використання складського обладнання;

— рівень збереженості вантажів (термін зберігання матеріальних ресурсів, кількість випадків крадіжок тощо);

— ефективність роботи складського персоналу (продуктивність праці робітників складу, сума прибутку підприємства на одиницю витрат на персонал; та ін.);

— фінансові показники роботи складу (собівартість зберігання вантажів, дохід складу та ін.).

Проведення аудиту логістичного сегменту діяльності господарюючого суб'єкта має акцентувати увагу на витратах (видах, питомій вазі) не пов'язаних з основною виробничою діяльністю, тобто не виробничих витратах (перевитратах): сировини, матеріалів, комплектуючих у процесі виробництва, зберігання, транспортування; енергії та паливних ресурсів на виробничій і невиробничій потребі; фінансів при придбанні товарно-матеріальних цінностей.

Таку інформацію можна отримати у процесі проведення аудиту на основі аналітичних даних роботи допоміжних служб підприємства у поточному та попередньому звітних періодах.

Звітна документація має супроводжуватися розрахунком ключових показників ефективності функціонування логістичної системи. Після проведення аудиту аналітичні звіти формуються за такими напрямками:

— місце зберігання / аналіз вантажів (дані про асортимент, інвентаризацію за групами, груповий оборот);

— аналіз транспортного потоку (детальний опис руху кожної групи товарів на складі);

— модернізація (класифікація та опис обладнання для завантаження та розвантаження товарно матеріальних цінностей);

— бізнес-процеси (описує підприємство як окрему бізнес-структуру та характеризує регулювання всіх бізнес-процесів).

Технології LFA (Logistics Field Audit), за сучасних бізнес умов, представляють один з найперспективніших

напрямів аудиту логістичного сегменту окремо ідентифікованого господарюючого суб'єкта. Розширюючи засоби впливу традиційного аудиту, технологія LFA передбачає можливість впровадження логістичних аудиторів у систему управління операціями компанії.

На сьогодні клієнти (замовники аудиту) не очікують консультантів, які прийдуть і допоможуть вирішити проблему щодо логістичного сегменту підприємства. Менеджери компаній встановлюють вимоги, що аудиторі мають виступати наставниками і консультантами їх співробітників, а співробітники, в свою чергу, зможуть самостійно застосовувати отримані знання після закінчення співпраці з тьютерами.

Такий підхід є більш дієвим та ефективним, дозволяє постійно вдосконалювати логістичну компоненту компанії, оптимізує час на дослідження, оскільки працівники підприємства є більш обізнаними та вмотивованими на вирішення існуючої проблематики.

Імплементація технології LFA при проведенні аудиту сприятиме акумулюванню релевантної інформації, обґрунтуванню фінансово-господарських рішень спрямованих на вдосконалення логістичної системи.

На рисунку 3 представлено ключові принципи побудови ефективної логістичної стратегії з використанням технології LFA.

Застосування при аудиті логістичного сегменту технології LFA з дотриманням наведених вище принципів дозволить підприємству виявити необґрунтовані, приховані витрати, отримати вимірні порівнювальні результати та зайняти провідні позиції у своїй галузі.

ВИСНОВКИ

Аудит логістичної складової діяльності виступає потужним інструментом інформаційно-аналітичного забезпечення користувачів релевантною інформацією щодо усіх складових транспортного потоку, місць зберігання, відповідних бізнес-процесів в цілому, підґрунтям для планування та оптимізації логістичного сегменту діяльності окремого господарюючого суб'єкта.

Імплементація технологій аудиту дозволяє компанії ідентифікувати приховані проблеми та визначити можливі шляхи їх вирішення. Особливістю аудиту логістичного сегменту є комплексна оцінка управлінської діяльності компанії, пов'язаної з фізичними процесами товарного обігу. Запровадження технології LFA виступає ефективним засобом оптимізації, використання її переваг дозволить скоротити час розробки і впровадження інновацій у сфері логістики підприємства.

Ухвалені на підставі звіту аудитора попередні рішення і рекомендації мають виступити основою для детального аналізу з боку топ-менеджменту підприємства,

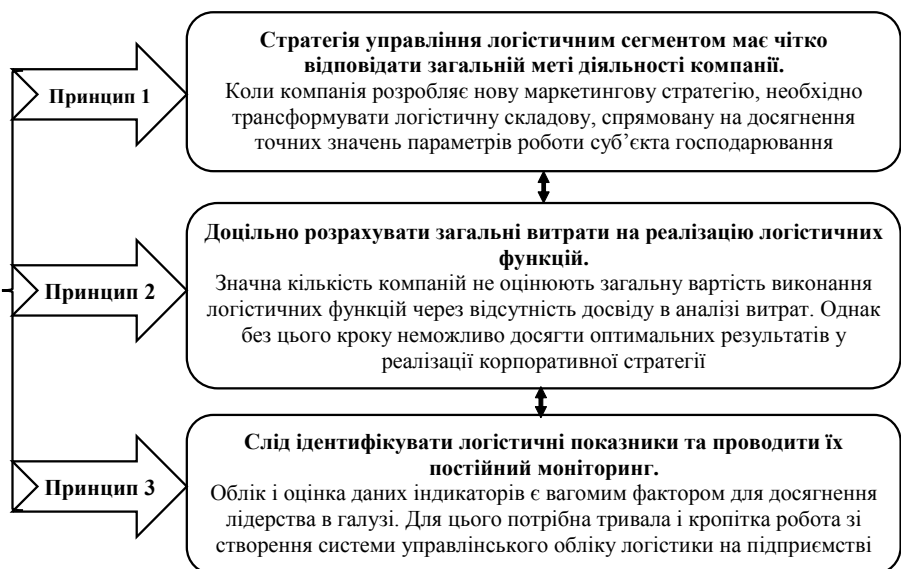

Рис. 3. Принципи побудови ефективної логістичної стратегії з використанням технології LFA

інвесторів і кредиторів. У ході дослідження ідентифіковано інформаційне забезпечення ситуаційного аналізу та окремі його компоненти.

Виважені та фінансово обґрунтовані управлінські рішення, спрямовані на вдосконалення логістичної системи, дозволять мінімізувати логістичні ризики та сприятимуть зростанню конкурентоспроможності підприємства.

Література:

- Гордієнко М.І., Назаренко О.В. Економічна сутність складових господарського контролю. Економіка АПК. № 9. 2007. С. 78—83.
- Назаренко О.В. Обліково-аналітичні аспекти групування витрат операційної діяльності логістичного сегменту підприємства. Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія: "Економічні науки". № 4. 2019. — URL: <https://www.inter-nauka.com/uploads/public/15548346249532.pdf>
- Окландер М.А. Логістика: підручник. К.: Центр учбової літератури, 2008. 346 с.
- Крокер Б. Картографія як інструмент логістичного аудиту. Єврологістика. № 5. 2006. С. 5.

References:

- Ghordijenko, M.I. and Nazarenko, O.V. (2007), "The economic essence of the components of economic control", *Ekonomika APK*, vol. 9, pp. 78—83.
 - Nazarenko, O. V. (2019), "Accounting and analytical aspects of grouping the costs of operating activities of the logistics segment of the enterprise", *"Internauka"*, Serija: "Ekonomichni nauky", [Online], vol. 4, available at: <https://www.inter-nauka.com/uploads/public/15548346249532.pdf> (Accessed 18 May 2019).
 - Oklander, M.A. (2008), *Loghistryka [Logistics]*, Centr uchbovohoji literatury, Kyiv, Ukraine.
 - Kroker, B. (2006), "Cartography as a tool for logistics audit", *Jevrologhistryka*, vol. 5. p.5.
- Стаття надійшла до редакції 22.05.2019 р.